

V 18. a 19. storočí sa slovensko-maďarské vzťahy vyhrotili, a to nielen na poli literárnom. Literárne kontakty pred samotným pôsobením Štefana Krčméryho boli zanedbateľné alebo temer žiadne. Zo slovenských autorov maďarské publikum zaujal napríklad Ján Kollár¹ a Andrej Sládkovič², no bez väčšieho ohlasu. Ako neskôr v Slovenských pohľadoch podotkol Belo Klein-Tesnorskalský, všimlo si ich len slovenské spoločenstvo v Pešti.³ Posmešné maďarské náhľady na rodiacu sa slovenskú literárnu kritiku v 19. storočí a ignorovanie maďarských prác zo strany slovenskej literárnej verejnosti obmedzovali kontakty iba na antagonistické výpady raz z jednej a raz z druhej strany. Najznámejšia polemika sa viedla napríklad o Benického *Slovenské verše*. „Kauza“ bola k spokojnosti obidvoch zainteresovaných vyriešená ešte pred nástupom Krčméryho na slovenskú literárnu scénu.⁴ Rozpor, ktorý pretrval až do 20. storočia a nie je uspokojivo vyriešený dodnes, je spor o pôvodnosť veršovanej romancy *Píseň o dvoch uherských pánech a tureckého cisára cere*. Drobnou poznámkou prispel k téme aj Krčméry.⁵

Na slovenskú literatúru v 19. storočí upozorňovali v maďarskom jazyku autori, ktorým bola slovenská literatúra blízka. Zväčša sami pochádzali zo Slovenska, či z národnostne zmiešaných oblastí, no pôsobili v maďarskej literárnej vede. Takým bol napríklad Imre Gáspár. Prekladmi slovenskej tvorby do maďarčiny prejavil sympatie voči dielam našej literatúry. Štúdiou *A tót irodalomról*⁶ oboznámil so slovenskou kultúrou širšiu maďarskú literárnu obec. Maďarská strana Gáspárovi vyčítala slovenský pôvod a zo slovenskej strany nepriaznivý postoj k jeho príspevku zaujal Vajanský: „*Nie sme zvyklí, aby o nás Maďari takým tónom písali, ktorý je znesiteľný pre citlivé srdce... Až premôže maďarský šovinizmus... potom bude môcť zdarne pracovať na vzájomnom poznávaní...*“⁷

¹ VÁRNAI, Sándor: Ján Kollár mint pap, tudós és költő. In: *Protesztáns Szemle*, 1893.

HAAN, Lajos: Kollár János és Slávy dcéraya. In: *Magyarország és Nagyvilág*, 1874.

GÁSPÁR, Imre: *Hazánk tót népe*. Budapest, 1879.

² PODHRADSKÝ, Lajos: *Marína*. Besztercebánya, 1888.

GOLDBERG, Miklós: *Devan*. Zolyom, 1890.

GÁSPÁR, Imre: *Hazánk tót népe*. Budapest, 1879.

³ KLEIN-TESNOSKALSKÝ, Belo: Ján Arany v literatúre slovenskej. In: *Slovenské pohľady*, roč. 40, 1924, s. 304 – 305.

⁴ GÁSPÁR, Imre: Beniczky Péter XVII. Századi magyar költő tót versei. In: *Vasárnapi Újság*, 20, 1873.

KOVÁCS, Dezső: Beniczky Péter élete és költészete. In: *Irodalomtörténeti közlemények*, 10, 1906.

HURBAN, Jozef Miloslav: *Slovensko a jeho život literárny*. Bratislava : Tatran, 1972. s. 69.

SASINEK, Viťazoslav Franko: Básne Petra Benického. In: *Archív starých československých listín, písemnosť a dejepisných pôvodín pre dejepis a literatúru Slovákov II*. Martin : Matica slovenská, 1873.

⁵ KRČMÉRY, Štefan: Ešte o Siladim a Had'mázim. In: *Slovenské pohľady*, roč. 48, 1932, č. 2 – 3, s. 162 – 165.

⁶ GÁSPÁR, Imre: *A tót irodalomról*. In: *Figyelő*, 1876.

⁷ VAJANSKÝ Hurban, Svetozár: Úvodník. In: *Národné noviny*, 50, 1879.

Slovenské preklady z maďarčiny boli tiež sporadické. Maďarská literatúra bola však všeobecne známa vďaka maďarskej výučbe v školách. Akoby nebol dôvod prekladať, no recenzenti o maďarskej literatúre diskutovali a hodnotili ju. Slovenská literárna kritika zaujala k niektorým autorom negatívny postoj, ktorý sa v neskoršom období len ťažko prekonával. Petőfi bol príkladom renegáta, Jókai bol zlým vplyvom západného štýlu a Mikszáth vraj rád „zosmiešňoval slovenskú mentalitu“.⁸ V oficiálnych Slovenských pohľadoch v období rokov 1881 a 1916 vyšli len Hviezdoslavove preklady (1903 – 1907) Petőfiho a Aranya.⁹

Štefan Krčméry sa snažil o to isté ako pred ním I. Gáspár: oboznámiť so slovenskou literatúrou širšie publikum. Robil to však z pozície slovenského intelektuála, dejateľa, a tak jeho pozícia bola menej napadnuteľná (oproti Gáspárovi) z oboch strán. Krčméry sa priklonil k oficiálnej vajansko-škultétyovskej línii uprednostniť v literatúre najmä národnú ideu. V študentských rokoch, v bohatej redaktorskej činnosti i neskôr v ťažkej chorobe podriadil aktivitu i umeleckú formu národnému prostrediu.¹⁰ Zároveň však neodolal obdivu literatúr iných národov.

Inojazyčnú literatúru predstavil slovenskej mládeži už počas teologického štúdia v bratislavskom samovzdelávacom študentskom krúžku. Ten vznikol ešte v roku 1909 a do príchodu Krčméryho nevyvíjal výraznejšie spoločenské aktivity. Po príchode Krčméryho v roku 1911 vzrástla činnosť krúžku v oblasti literatúry, hoci členovia neboli len študentmi odborov príbuzných literatúre. Správy o dianí v krúžku zaznamenávali Prúdy. Krčméry sa stal vedúcou osobnosťou skupiny a vo svojich prednáškach prezentoval slovenskú i zahraničnú literatúru. Do pozornosti sa dostali Byron, Puškin, Lermontov, Madách, Sládkovič, Heine, Poe, Baudelaire, Krasko, Reviczky, Vajda, Ady a iní. Podľa Michala Chorvátha mladého Krčméryho formovala len západná kultúra a dekadentný Ady.¹¹ Toto tvrdenie nie je presné, lebo podľa prednášok v ranom období u Krčméryho zarezonoval napríklad aj ruský romantizmus. Nie je však isté, či všetky príspevky napísal Krčméry. Podľa názoru V. Petríka je Krčméryho autorstvo zrejmé.¹² So slovenskou literatúrou sa snažil oboznámiť nielen mladú slovenskú inteligenciu. Petrík totiž uvádza, že Krčméry prednášal o slovenskej ľudovej slovesnosti v maďarskom teologickom krúžku Szakács-kör. Výklad doplnil vlastnými prekladmi dvanástich slovenských balád.¹³ Prednáška mala pozitívny ohlas, čo určite povzbudilo Krčméryho do ďalších aktivít vo vzájomnom poznávaní oboch literatúr.

⁸ ŠKULTÉTY, Jozef: Nová maďarská literatúra. In: *Slovenské pohľady*, roč. 16, č. 1, 1896, s. 60 – 63.

ŠKULTÉTY, Jozef: Osvietenosť maďarskej literatúry. In: *Slovenské pohľady*, roč. 19, 1899, č. 2, s. 125 – 127.

ŠKULTÉTY, Jozef: „Starí“ a „mladí“ v dnešnej maďarskej literatúre. In: *Slovenské pohľady*, roč. 31, 1911, č. 3, s. 190 – 191.

ŠKULTÉTY, Jozef: Slovenský proces s maďarskou literatúrou. In: *Slovenské pohľady*, roč. 31, 1911, č. 2, s. 127 – 128.

⁹ CHMEL, Rudolf: *Literatúry v kontaktoch*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1972. s. 130 – 131.

¹⁰ Ešte aj v statiach, ktoré napísal v šachovej príručke *Prvá slovenská kniha šachová* (Martin, 1930), vyzdvihol „slovanského šachového ducha“.

¹¹ CHORVÁTH, Michal: Poézia Štefana Krčméryho. In: *Slovenské pohľady*, roč. 71, 1955, č. 3, s. 246 – 257.

¹² PETRÍK, Vladimír: Krčméryho tvorba v mladosti. In: *Slovenská literatúra*, roč. 6, 1959, č. 2, s. 129 – 146.

¹³ Ref. 12.

O maďarských prekladoch slovenských autorov písal Škultétymu už v roku 1914: „Už od dlhšieho času sa zaoberám prekladáním slovenskej poézie do maďarčiny. Chystám pod tlač 120 – 140 stranové dielo ‚Anthológia a tót költészből‘. Chcel som týmto spôsobom prispieť k oboznamovaniu našej spisby, ktoré zdá sa mi byť potrebným k tomu, aby sme aj navonok dokumentovali našu národnú svojráznosť a vyspelosť.“¹⁴ S kvalitou prekladu sa poradil v roku 1916 s najskúsenejším slovenským poetom-prekladateľom, s Hviezdoslavom: „...ráčte preklady láskave prečítať, miesta, ktoré sú už či obsahom, či výrazom, alebo formou závadné, označiť, prípadne opraviť, a tak rukopis vrátiť. Dá Boh, že ani táto moja skromná práca nebude daromná a nájde porozumenia i uznania. Ohľadom toho nie som pesimistom, ako niektorí z našich, ktorí poukazujú na márnosť prekladov, ktorých si maďarská verejnosť, vraj, ani nevšimla... Ja si budem kliesniť cestu k niektorému známemu vydavateľstvu, napríklad k ‚Franklin társulat‘-u, kde nákladom Kisfaludiho spoločnosti vyšli antológie fr., švéd., atď. básnikov... I týmto chcem poslúžiť v prvom rade svojmu národu, ktorý tu žije v prostriedku Európy, a Európa nevie o ňom i o jeho duševnom poklade...“¹⁵ Antológia vyšla so značným omeškaním až roku 1925 v Bratislave pod názvom ‚Anthológia szlovák költökből‘. Aj keď zámer Krčméryho nevyšiel presne podľa jeho predsavzatí, antológia vyplnila prázdne miesto v maďarskej prekladovej literatúre a vďaka svojej kvalite i množstvu autorov bola dlho zdrojom poznania pre maďarskú spoločnosť.¹⁶ Krčméry napísal rozsiahly úvod, ktorý napomáha orientácii v slovenskej poézii. Okrem ľudových piesní súbor obsahuje básne Sama Chalupku, Andreja Sládkoviča, Janka Kráľa, Jána Botta, Vajanského, Ľudmily Podjavorinskej, Hviezdoslava, Ivana Kraska, Jána Jesenského, Vladimíra Roya, Martina Rázusa, Emila Boleslava Lukáča a Jána Smreka.

V ranom období Krčméry „experimentoval“ s maďarčinou a tvoril aj poéziu v tomto jazyku. Michal Chorváth poukazuje (so značnou hyperbolou na príklade veršovania Krčméryho) na to, že orientačným jazykom slovenských vzdelancov už nie je čeština, ale popri nemčine maďarčina.¹⁷ Krčméry, pokiaľ ide o tvorbu v cudzom jazyku, je zjav ojedinelý. Maďarské básne sú pre neho len okrajovou záležitosťou. Mnohé sám prebásnil do slovenčiny a stali sa súčasťou básnickej zbierky *Herbarium* (1929). Vladimír Petrík datuje dve maďarské básne do roku 1911.¹⁸ István Csukás pripustil možnosť, že slovenské varianty sú staršie, no zároveň s týmto tvrdením uvádza báseň z pozostalosti, ktorú Krčméry napísal na sklonku života, *Podivná je slovenčina moja*. V nej naznačil, že veršovať začal najprv po maďarsky: „Maďarčinu opustil som pre ňu / Ako z dákej zlostnej protivne, / A rád mám ju takú opustenú.“¹⁹ Mladý Krčméry mohol písať po maďarsky pod vplyvom Adyho. Dnes však už nechápeme tento akt ako „mladícku nerozvážnosť“, ale ako skúšku vlastných tvorivých schopností. Aj keď maďarské básne patria na okraj bohatej činnosti Krčméryho, dotvárajú jeho osobnosť.

¹⁴ KRČMÉRY, Štefan: *Listy*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1985, s. 14. (Zost. V. Petrík.)

¹⁵ Ref. 14, s. 18.

¹⁶ SZIKLAY, Laszló: *A szlovák irodalom története*. Budapest : Akadémia kiadó, 1962.

¹⁷ CHORVÁTH, Michal: Ref. 16.

¹⁸ PETRÍK, Vladimír: Ref. 16.

¹⁹ CSUKÁS, István: Štefan Krčméry a maďarská literatúra. In: *Slovenská literatúra*, roč. 10, 1963, č. 1, s. 41 – 53.

Po prvej svetovej vojne a po pobyte vo Francúzsku (1920) sa Krčméry naplno začal venovať spoločenskej, kultúrnej a literárnej práci. V roku 1922 sa stal tajomníkom Matice slovenskej i šéfredaktorom Slovenských pohľadov, ktoré boli stále oficiálnym literárnym periodikom. Okrem vlastných článkov s komparatistickým základom reagoval aj na štúdie prispievateľov, či na články v iných časopisoch. Aj vo výberoch jeho rozsiahlejších prác je badateľný porovnávaci princíp, ktorý umožňuje priradiť slovenského autora k európskemu vzoru. Niekedy ani nešlo o priamy vplyv, iba o hľadanie dobového kánonu v slovenských dielach.

Z maďarských autorov zaujal Krčméryho ešte Imre Madách, ktorý napísal známu faustovskú drámu *Tragédia človeka*. Venoval mu niekoľko štúdií. V článku *Petőfi a Madách*²⁰ obidvoch spisovateľov spája prostredníctvom Hviezdoslava, ktorému boli blízki. Madácha hodnotí tradične vysoko a Petőfiho s odstupom. Poukazuje na revolučnosť Kráľa i Petőfiho. Kráľ je však „*Petőfim, čo sa neodrodil!*“. Petőfi má vzlet slovenský, no temperament jeho osobnosti je „*irečíte maďarský*“. U Madácha si všima podobnosť so staršou prácou A. Doležala *Tragedie cez spoločné motívy*.

Klasickým komparatívnym článkom je štúdia *Literárne súvislosti I. (Milton – Leibnitz – Doležal – Madách) II. (Byron – Vajanský)*²¹, v ktorej porovnáva zmienených autorov. Madácha si všima ako autora z jazykovo zmiešanej oblasti, kde mohol ovplyvniť tvorcu *Tragédie človeka* aj slovenský jazyk. Po uvedení spomenutej drámy v SND Krčméryho zaujal jeden výstup, o ktorom sa zmienil v jednej krátkej glose.²²

Ako som už uviedla, Krčméry sa zapojil aj do širšej polemiky s maďarskými literárnymi historikmi o pôvodnosť veršovanej romancy zo 16. storočia *O dvoch uherských pánech a tureckého cisára cere* a jej dobového maďarského ekvivalentu *Szilágyi Mihaly és Hagymási Péter históriája*. Krčméry sa priklonil k názoru slovenskej literárnej historiografie, že slovenský text je pôvodný a maďarský len jeho prekladom. Maďarskí autori zasa zhodne tvrdili opak. Táto „kauza“ nie je dodnes uspokojivo vyriešená.²³

²⁰ KRČMÉRY, Štefan: Petőfi a Madách. In: *Slovenské pohľady*, roč. 38, 1922, č. 12, s. 716 – 719.

²¹ KRČMÉRY, Štefan: Literárne súvislosti I. (Milton – Leibnitz – Doležal – Madách) II. (Byron – Vajanský). In: *Sborník Matice slovenskej*, 1928.

²² KRČMÉRY, Štefan: Revolučná scéna v „Tragédii človeka“. In: *Slovenské pohľady*, roč. 43, 1927, č. 1 – 2, s. 110 – 114.

²³ Len pre zaujímavosť dopĺňam určite nie kompletný zoznam autorov, ktorí sa sporom zaoberali.

KARDOS, Albert: Egy irodalmi hamisítvány. In: *Nemzet*, 29. 10. 1884.

HERMANN, Antal: A Szilágyi és Hajmási című nép ballada és rokonsági. In: *Budapesti szemle*, 55, 1888.

HOUDEK, Vítězslav: Historické písně slovenské v kancionálu Turulúckém. In: *Časopis Matice moravské*, 16, 1892.

ŠKULTÉTY, Jozef: Pieseň Siládi a Had'mázi. In: *Slovenské pohľady*, roč. 12, 1892, č. 4, s. 255 – 256.

THURY, József: Szilágyi és Hagymási históriája. In: *Irodalomtörténeti közlemények*, 1893.

ŠKULTÉTY, Jozef: Siládi a Had'mázi. Upozornenie pre historikov maďarskej literatúry. In: *Slovenské pohľady*, 1908.

SZEGEDY, Rezső: Szilágyi és Hagymási. In: *Irodalom történeti közlemények*, 1915.

KLEIN-TESNOSKALSKÝ, Belo: O Sziládím a Had'mázím. In: *Slovenské pohľady*, roč. 48, 1932, č. 2 – 3, s. 151 – 161.

KRČMÉRY, Štefan: Ešte o Siládím a Had'mázím. In: *Slovenské pohľady*, roč. 48, 1932, č. 2 – 3, s. 162 – 165.

Dôležitým postojom Krčméryho bolo uverejnenie kritiky B. Kleina-Tesnoscalského na komparatistickú publikáciu Pavla Bujnáka *Ján Arany v literatúre slovenskej*.²⁴ Po vzájomnej výmene názorov, keď na Tesnoscalského reagoval Bujnák v Prúdoch²⁵, Krčméry urovnal iskrenie vlastnou recenziou. V nej dielo Bujnáka hodnotí ako prínos. Zároveň však vyčíta mnohé omyly v prípade opísaných vplyvov. Podobnosti v dielach sú podľa neho len kvôli spoločnej literárnej a spoločenskej situácii. Sám ďalej porovnáva Bottovu *Práčku na Dunaji* a Aranyovu *Ágnes asszony*.²⁶ Odpoveď Bujnákoví od Tesnoscalského odmietol uverejniť s odôvodnením: „Či replika p. Bujnákova mení niečo na kritike p. Kleinovej, to si zistí každý súdny čitateľ.“

Za nadiskutabilnejší možno považovať vzťah Krčméryho k maďarskému básnikovi Endre Adymu. Časom sa mení. Krčméry, hoci Adyho obdivoval, bol opatrný, lebo nie všetky Adyho básne prešli jeho vnútornou cenzúrou. E. Ady bol básnik, ktorý priamo v Paríži nasiakol symbolizmom Charlesa Baudelaira. Samotní maďarskí literárni kritici si dlho museli k Adymu hľadať cestu. Jeho poézia mala prinajmenšom dve polohy. Optimistickú, živelnú, revolučnú, no i pesimisticky dekadentnú, plnú dobového zúfalstva. Krčméry sa domnieval, že po smrti Adyho jeho pesimistické vykreslenie „maďarského osudu“ prinieslo rovnaké nálady aj do neskoršej maďarskej poézie a myslenia. Chcel, aby sa podobná nálada nedostala do slovenskej povojnovej spoločnosti. Preto ostro v roku 1922 zareagoval na otázku šéfredaktora maďarského časopisu Tűz Tamása J. Gömöriho, ktorý sa ho opýtal, čo si myslí o budúcnosti európskej literatúry. „... *Vaša otázka mala veľmi pesimistickú príchut' a ja sa desím – predchmutý pudom sebazáchovy mladého národa – ešte aj takýchto otázok. Pomyšlite len: na smrť odsúdený a po stáročia utláčaný národ došiel k slobode, začína dýchať, myslieť, napína sa jeho zgníavené svalstvo, jeho nervy vibrujú, smie sa takýto národ umárať nad otázkou budúcnosti Európy? Kedysi, pred r. 1918, aj ja som sa nad tým veľmi trápil a s účasťou som sledoval Vaše podobné úsilie. Teraz neslobodno, teraz musíme bojovať proti národnému sklonu k umáraniu, musíme národ naučiť žiť a azda rozvíjajúci sa slovanský život vyrieši nejednu krízu Európy. Vaše poslanie je vzdialené nášmu. Vaša situácia, pravda, je dnes ťažšia...*“²⁷

HORVÁTH, János: A reformáció jegyében. Budapest : Akadémia kiadó, 1953, s. 234.

BRTÁŇ, Rudo: *Historické piesne*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1953. s. 130 – 138.

MIŠIANIK, Ján: K literárnym vzťahom slovensko-maďarským v 16. – 18. storočí. In: *Slovenská literatúra*, roč. 9, 1962, č. 4, s. 416 – 428.

CSANDA, Alexander: Varianty historickej piesne Siládi a Hadmázi. In: *Tradicie a literárne vzťahy*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1972.

²⁴ KLEIN-TESNOSCALSKÝ, Belo: Ján Arany v literatúre slovenskej. Poznámky na knihu dr. Pavla Bujnáka. In: *Slovenské pohľady*, roč. 41, 1925, č. 4, s. 224 – 232; č. 5, s. 276 – 309.

BUJNÁK, Pavol: Ján Arany v literatúre slovenskej. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1924.

²⁵ BUJNÁK, Pavol: Arany. In: *Prúdy*, roč. 9, 1925, č. 6, s. 354 – 360.

²⁶ KRČMÉRY, Štefan: Ad vocem: Arany v slovenskej literatúre. In: *Slovenské pohľady*, roč. 41, 1925, č. 8, s. 507 – 509.

²⁷ PAŠIAKOVÁ, Jaroslava: Prvý pokus o maďarsko-slovenské kultúrne zblíženie v období po rozpade Rakúsko – Uhorska. In: *Tradicie a literárne vzťahy*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1972. s. 210.

V recenzii výberu Adyho básní²⁸ Krčméry vyslovil tvrdú kritiku na margo diela maďarského poeta: „... *Ale, žiaľ, celá poézia Adyho, revoltujúca proti chorobe Maďarstva, sama je chorá. Potomka tvrdých Bendegúzov, ktorých typ nemožno nerozoznať v osobnosti, v základnom temperamente tohto irečiteľného, pozdného výhonku, narkotizovali parfumy parížskych boulevardov a boudoirov, vône rýnskych a rhónskych vín a cesty Baudelaira, po ktorých zúmyselne chodil... Toto precizuje miesto Adyho v svetovej poézii, lebo ona si ho nájde. Je poézia jeho bez otázky veľká. Je pravda, že chorá. Je kvetom tuhočervenej farby a ťažkej, jedovatej vône. Ale jednak je kvet, je farba, a vôňa...*“²⁹ V Eláne roku 1935 napísal o Adym zmierlivejší článok. Hľadal všetky spojitosti so slovenským národom, aby poéziu Adyho viac priblížil domácemu naturelu. Sám sa priznal, že jeho poéziu obdivuje, no dodal, že sa jej aj bojí.³⁰ Podľa I. Csukása sa Krčméry aj v prekladoch Adyho poézie snažil o „zjemňovanie“.³¹ Pri jeho jazykových a prekladateľských kvalitách bolo toto miernenie nálad pravdepodobne cieľavedomé.

K neskoršiemu maďarskému literárnemu hnutiu *Nyugat* (Západ), avantgardnej skupine básnikov, sa vyjadroval len sporadicky. Zjavne im nerozumel, alebo úsilie mladých mu bolo vzdialené. Rôznorodé zameranie jednotlivcov chápal ako chaos, nesúlad: „... *Báseň, z ktorej sme cítovali, tak nepravidelne sa kolíše medzi veršami jambickými a trochejskými, ako by autorovi (M. Babits) nešlo o nič iné, ako o počítanie slabík... Tolkro rozdielných princípov sa bije o víťazstvo v maďarskej prozódii. Ak možno povedať, že sa bijú. Možno, že táto anarchia ani nie je uvedomelá. A sú medzi básňami pekné...*“³² V knihe štúdií *Stopäťdesiat rokov slovenskej lyriky* vyzdvihol vplyv príslušníka *Nyugatu* D. Kosztolányiho na E. B. Lukáča.³³

Iba útržkovitým torzom Krčméryho prekladateľských aktivít je antológia *Z cudzích sadov*.³⁴ Okrem svetových a slovanských básnikov jedna časť je venovaná aj maďarským poetom. Zbierka ani zďaleka nezachytila Krčméryho záujem o svetovú literatúru. Nevyrovnala sa ani neskorším antológiám maďarskej poézie od Valentína Beniaka a E. B. Lukáča.³⁵

²⁸ ADY, Endre: *Ady endre válogatott versei*. Budapest : Pallas kiadás, 1922.

²⁹ KRČMÉRY, Štefan: Andrej Ady. In: *Slovenské pohľady*, roč. 38, 1922, č. 3, s. 191 – 192.

³⁰ KRČMÉRY, Štefan: Andrej Ady v slovenskom zrkadle. In: *Elán*, roč. 5, 1935, č. 5, s. 3 – 4.

³¹ CSUKÁS, István: Štefan Krčméry a maďarská literatúra. In: *Slovenská literatúra*, roč. 10, 1963, č. 1, s. 41 – 53.

³² KRČMÉRY, Štefan: Anarchia v maďarskej prozódii. In: *Slovenské pohľady*, roč. 48, 1932, č. 2 – 3, s. 189.

³³ KRČMÉRY, Štefan: *Stopäťdesiat rokov slovenskej lyriky*. Martin : Matica slovenská, 1943.

³⁴ KRČMÉRY, Štefan: *Z cudzích sadov*. Lipt. Sv. Mikuláš : Tranoscusius, 1944.

³⁵ BENIAK, Valentín: *Večerná blyškovica*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1957.

LUKÁČ, Emil Boleslav: *Spoved' Dunaja*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1976.